עין משפט
נר מצוה

קלה א מיי' פ"א מהל' שביתת עשור הל' ב סמג לאוין סח טוש"ע א"ח סי' תריא ס"ב:

תורה אור השלם

1. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְיָ: ויקרא יח ה
2. רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר: דברים יב כג
3. יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: ישעיהו מב כא
4. קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זַרְעָם וְעַל כָּל הַנִּלְוִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבוֹר לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כִּכְתָבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: אסתר ט כז
5. וְהִנֵּה בֹעַז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לַקּוֹצְרִים יְיָ עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרֶכְךָ יְיָ: רות ב ד
6. וַיֵּרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְיָ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְיָ עִמְּךָ גִּבּוֹר הֶחָיִל: שופטים ו יב
7. הָבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֵת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָי: מלאכי ג י
8. וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ: בראשית לח כו
9. הִנְנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד יְיָ וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת שׁוֹר מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת מִי עָשַׁקְתִּי אֶת מִי רַצּוֹתִי וּמִיַּד מִי לָקַחְתִּי כֹפֶר וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם: שמואל א יב ג
10. וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ וְלֹא לָקַחְתָּ מִיַּד אִישׁ מְאוּמָה: שמואל א יב ד
11. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְיָ בָּכֶם וְעֵד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד: שמואל א יב ה
12. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר תְּנוּ לָהּ אֶת הַיָּלוּד הַחַי וְהָמֵת לֹא תְמִיתֻהוּ הִיא אִמּוֹ: מלכים א ג כז
13. יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיְיָ תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא תֵבֹשׁוּ וְלֹא תִכָּלְמוּ עַד עוֹלְמֵי עַד: ישעיהו מה יז
14. תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: דברים לג ד

אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. וסמיך ליה איש איש אל כל שאר בשרו דמשמע מי שעושה חוקותי אני נותן חיים לו ואלו הן חוקותי איש איש וגו' הא למדת כל היושב ואינו עובר כו': לזכות את ישראל. כדי שיהו מקבלין שכר במה שמונעין עצמן מן העבירות לפיכך הרבה להן שלא היה צריך לצוות כמה מצות וכמה אזהרות על שקצים ונבלות שאין לך אדם שאינו קץ בהן אלא כדי שיקבלו שכר על שפורשין מהן: גמ' תניא. במסכת מגילה אין בין שבת כו': בהכרת. ° לשון הכרת תכרת (במדבר טו) ואינו שם דבר: הא. מתני' דמגילה רבי יצחק היא ולהכי קאמר דזדון כרת בידי שמים ולא בידי אדם אבל מאן דסבירא ליה דמלקות איכא בחייבי כריתות מודי לרבי חנניא דנפטרו מידי כריתתן כיון שלקו ואיצטריך ליה לרבי יוחנן לאשמעינן דחלוקין: רב אשי אמר אפי' תימא. מתני' דמגילה רבנן היא דאמרי חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים ואפילו הכי מודו לר' חנניא דנפטרו מידי כריתתן ודקא אמרת מיתה וכרת בידי אדם הוא לא דמי דזה עיקר זדונו בידי אדם. עיקר עונש של שבת בידי אדם דקאי בסקילה ועיקר עונשו של יום הכפורים בידי שמים דאע"ג דאיכא חיוב מלקות בחייבי כריתות הוא אינו עיקר החיוב דכרת חמור ממלקות ואי מזיד בלא התראה הוא הוי בכרת ונמצא חיובו החמור בידי שמים ואנן בתר עיקר החיוב אזלינן וכן עיקר. מורי. ואית דפרשי עיקר זדונו תחלתו בר כרת הוא ואילו לא לקי נכרת ולא נהירא דהא תרוייהו בהדדי איתנהו ביה לרבנן דאמרי מלקות בחייבי כריתות איכא: מקרא מגילה. דחייבין על מקרא מגילה: ושאילת שלום בשם. דמותר לאדם לשאול בשלום חבירו בשם כגון ישים ה' עליך שלום ואין בו משום מוציא שם שמים לבטלה. מרבי. ל"א שאילת שלום בשם דחייב אדם לשאול בשלום חבירו בשם ואנו נמי כי שיילינן אהדדי מדכרינן שם דשלום שמו של הקב"ה דכתיב (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום לשם ה': והבאת מעשר. כדאמרינן ביבמות (דף פו:) דעזרא הסופר קנסינהו ללוים לפי שלא עלו עמו וצוה להביא כל המעשרות אל לשכת בית ה' והיו הכהנים והלוים שוים במעשר ראשון כדכתיב בעזרא (נחמיה י) והיה הכהן בן אהרן עם הלוים מ) במעשר הלוים וגם חזקיהו עשה כמו כן הכין לשכות להביא כל המעשרות בהן כדי שלא יקבלום הלוים שהיו עכו"ס נ) כדכתיב בדברי הימים (ב לא) ויאמר חזקיהו להכין לשכות בבית ה' ויכינו ויביאו את התרומה ס) ואת המעשר וגם הוא תיקן להעלות לירושלים מעשר ירק ומעשר אילן דכתיב (שם) וכפרוץ הדבר הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר וגו' ומפרש בנדרים (דף נה.) מאי וכפרוץ הא כל הני דאורייתא נינהו ומשני מעשר ירק ומעשר אילן וכתיב בתרי עשר ע) דקאמר להו נביא לישראל הביאו את כל המעשר אל בית האוצר [וגו'] ובחנוני נא בזאת וגו' אלמא דהסכים: ואומר ה' עמך גבור החיל. מדקאמר ליה מלאך לגדעון שאילת שלום בשם אלמא דהסכים: הופיע. נגלה והוכיח בשעת הצורך בלע"ז פרובי"ר כך שמעתי. ל"א הופיע נשמעה בקול גדול. בנימוקי רבי: בבית דינו של שם. לא היה שם חי באותה שעה שהרי מת אלא בית דין של אחריו מבניו ותלמידיו וקרי ליה בית דין של שם כמו בית שמאי ובית הלל: ממני יצאו כבושים. דברים נעלמים הללו מאתי יצאו שלפי שיהודה היה מלך והיא זכתה לצאת ממנה מלכים פ) מתוך שהיתה צנועה בבית חמיה יצאתה גזירה זו מלפני שיצא זרע משניהם כך קיבל רבי מעיקרא. לישנא אחרינא מאתי היתה שיצאו ממנה שני בנים הללו לכבוש העולם שהרי עתיד דוד ומשיח לצאת ממנה: בית דינו של שמואל. לעולם ישראל אמרו עד (ב) דהא דכתיב ויאמר בני ישראל איקרו יחיד: רמ"ח מצות עשה. דכל אבר ואבר אומר לו עשה מצוה: שס"ה [מצות] לא תעשה. שבכל יום מזהירים עליו שלא לעבור: מפי משה

שית

והבאת מעשר. פירש הקונט' שקנס עזרא ללוים ותיקן שיביאוהו לכהנים כמו התרומה וכמדומה מלשונו שעוד פירש פירוש אחר שיפרשו מכל פירות אילן כמו שתיקן חזקיהו ולדכתיב וכפרוץ הדבר:

באוריה

1אשר יעשה אותם האדם וחי בהם הא כל
א)היושב ולא עבר עבירה נותנין לו שכר
כעושה מצוה ר"ש בר רבי אומר הרי הוא
אומר 2רק חזק לבלתי אכול (את) הדם כי
הדם הוא הנפש וגו' ומה אם הדם שנפשו
של אדם קצה ממנו הפורש ממנו מקבל
שכר ב)גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה
להן ומחמדתן הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות
דורותיו עד סוף כל הדורות ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את
ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר 3ה' חפץ למען צדקו יגדיל
תורה ויאדיר: **גמ'** ג)א"ר יוחנן חלוקין עליו חבריו על רבי חנניה בן גמליאל
אמר רב אדא בר אהבה אמרי בי רב תנינן ד)אין אבין שבת ליום הכפורים
אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהכרת ואם איתא אידי ואידי בידי אדם
הוא רב נחמן ה)(בר יצחק) אומר הא מני רבי יצחק היא דאמר מלקות בחייבי
כריתות ליכא דתניא ו)רבי יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת
כרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות רב אשי אמר אפילו תימא רבנן זה
עיקר זדונו בידי אדם וזה עיקר זדונו בידי שמים אמר רב אדא בר אהבה אמר
רב הלכה כר' חנניה בן גמליאל אמר רב יוסף מאן סליק לעילא ואתא ואמר
אמר ליה אביי אלא הא דאמר רבי יהושע בן לוי שלשה דברים עשו ב"ד של
מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם מאן סליק לעילא ואתא ואמר אלא
קראי קא דרשינן ה"נ קראי קא דרשינן גופא א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים
עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם [אלו הן] מקרא מגילה
ושאילת שלום [בשם] והבאת מעשר מקרא מגילה דכתיב 4קימו וקבלו
היהודים ז)קיימו למעלה מה שקבלו למטה ושאילת שלום (א) דכתיב 5והנה בועז
בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ואומר 6ה' עמך גבור החיל ח)מאי
ואומר וכי תימא בועז הוא דעביד מדעתיה ומשמיא לא אסכימו על ידו ת"ש
ואומר ה' עמך גבור החיל הבאת מעשר דכתיב 7הביאו את כל המעשר אל
בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח
לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די ט)מאי עד בלי די
י)אמר רמי בר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די א"ר אלעזר בג' מקומות
הופיע רוח הקודש בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל הרמתי ובבית
דינו של שלמה בבית דינו של שם דכתיב 8ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני
כ)מנא ידע דלמא כי היכי דאזל איהו לגבה אזל נמי איניש אחרינא [לגבה]
יצאת בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים: בבית דינו של שמואל דכתיב
9הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי 10ויאמרו לא עשקתנו ולא
רצותנו ל)11ויאמר עד ה' ועד משיחו כי לא מצאתם בידי מאומה ויאמר עד
ויאמר ויאמרו מיבעי ליה יצאת בת קול ואמרה אני עד בדבר זה בבית דינו
של שלמה דכתיב 12ויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא
תמיתוהו (כי) היא אמו מנא ידע דלמא איערומא מיערמא יצאת בת קול
ואמרה היא אמו אמר רבא ממאי דלמא יהודה כיון דחשיב ירחי ויומי
ואיתרמי דחזינן מחזקינן דלא חזינן לא מחזקינן שמואל נמי כולהו ישראל
קרי להו בלשון יחידי דכתיב 13ישראל נושע בה' שלמה נמי מדהא קא
מרחמתא והא לא קא מרחמתא אלא גמרא: דרש רבי שמלאי שש מאות
ושלש עשרה מצות נאמרו לו למשה שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין
ימות החמה ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם אמר
רב המנונא מאי קרא 14תורה צוה לנו משה מורשה תורה בגימטריא
שית

מסורת הש"ס

א) [קדושין לט:], ב) [חגיגה יא:], ג) [מגילה ז: ע"ש], ד) שם, ה) [שם ליתא], ו) [לעיל יג: וש"נ], ז) מגילה ז., ח) ברכות נד. [ודף סג.], ט) תענית ט. [כב: ע"ש] שבת לב: וע"ש, י) נ"א אמר ר"ח אמר רב, כ) [סוטה י:], ל) [נ"ל ויאמר אליהם עד ה' בכם ועד משיחו היום הזה], מ) [נ"ל בעשר], נ) [בס"א: שהיו עובדים ע"ז] ס) [נ"ל והמעשר], ע) מלאכי ג, פ) [מגילה י:],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה בהכרת. לשון הכרת. עי' תוי"ט פרק א משנה ב דחלה:

הגהות הב"ח

(א) גמרא ושאילת שלום בשם דכתיב: (ב) רש"י ד"ה בית דינו וכו' עד והא דכתיב:

מוסף רש"י

אמרי בי רב תנינן. דחלוקין (מגילה ז:). זדונו בידי אדם. יש בה מיתת ב"ד (שם). ואם איתא. דנפטרו, אידי ואידי בידי אדם הוא. אף ביום הכפורים יש מלקות על לאו שבו וב"ד פוטרין אותו מכרת (שם). רב נחמן אומר. לעולם אין חלוקין עליו חביריו והא דקתני דאין זדונו בידי אדם, הא מני ר' יצחק היא. דאמר דאין מלקין בלאו הניתן לאזהרת כרת אפילו התרו בו למלקות ויליף טעמא מהאי קרא (שם). חייבי כריתות בכלל היו. כל חייבי כריתות של עריות היו בכלל ונכרתו הנפשות העושות וגו', שכתוב בפרשת עריות, ולמה יצאת כרת באחותו. דכתיב בקדושים תהיו ואיש כי יקח את אחותו וגו'. לדונה בכרת ולא במלקות. אם התרו בהן (שם). לכך שנה בכרת שלהן לומר שאין בהן עונש אלא כרת לבדו (לעיל יג:) והיה מלמד על הכלל כולו, דלית ליה חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן (כריתות ב:). אפילו תימא רבנן. דאמרי מלקות אכל כרת, ואפילו הכי ליכא למילף מיניה שחלוקין על ר' חנניה, והכי קאמר מתניתין שבת עיקר חומר זדונו בידי אדם וזה עיקר חומר זדונו בהכרת, ומיהו אם התרו בו ולקה מיפטר (שם). ושאילת שלום בשם. בשמו של הקב"ה ולא אמרינן מזלזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות להוציא שם שמים עליו, ולמדו מבועז שאמר ה' עמכם, ומן המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל (ברכות נד.). וכי תימא בועז הוא דעביד מדעתיה. ולא גמרינן מיניה, תא שמע. דגמרינן ממלאך שאמר לגדעון (שם סג.). עד שיבלו. שייגעו, דוולדא"ט בלע"ז (תענית ט.). מנא ידע. שממנו היא מעוברת, שמא אף אחרים באו עליה (סוטה י:). יצאת בת קול ואמרה. ויאמר בת קול אמרה, ממני יצאו כבושים. דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים, ואי אפשר לצאת אלא מיהודה דכתיב (בראשית מט) גור אריה יהודה. כבושים, דברי סתר, גזירת המלך, כמו בהדי כבשי דקודשא בריך הוא למה לך, בברכות (י.) גבי חזקיה (סוטה י:).

לעזי רש"י

פרובי"ר. לאַמֵּת.